

Poutní místa
a
MILOSTIVÉ OBRAZY

na Moravě a v rakouském Slezsku.

Část dějpravnou a popisnou sestavil

Karel Eichler,
farář ve Veverské Bytčce.

Díl první. — Část druhá.

Cena 1 zl. 20 kr.

V BRNĚ 1888.

V komisi K. Winikera v Brně, Bedř. Grosse v Olomouci
a Frant. Rívnáče v Praze.

Tiskem akc. morav. kněhitiškárny v Brně.

Jednu z těch podobizen poslal r. 1572 novicům do Brna. Vedle jiných dobrodiní, která blahoslavená Panna prosícím ji u něho uštedřila, je následující nejpamátnější. Když Tomáš Lothring v Brně prodělal svůj noviciát, zeschlo mu jedno rámě tak, že stal se neschopným k nastávajícímu stavu svému a málem už byl by býval propuštěn. V úzkosti své utekl se před milostivý obraz a poručil Panně Marii potřebu svou. A hle! Neduh, který byl považován za nezhojitelný, brzy pominul sám, takže šťastný novic v řádu mohl setrvati a také až do své smrti v řeholi zbožně věk svůj trávil.*)

Obraz ten nalezá se ve chrámě Jezuitském v Brně na evandělní straně hned podle hlavního oltáře.

30. Poutní místo Zašová**) u Valašské Meziříče.

Asi 6 kilometrů východně od Valašské Meziříče na pravém břehu Bečvy rozkládá se dědina Zašová, k níž přifařeny jsou také Střítežské Paseky, které po levém břehu roztroušeny jsou až do vzdálenosti 10 kilometrů.

*) Gump. part. 2. cent. 5. Imag. mirac. 442. Pak Balbina Diva Turzanensis z r. 1658 str. 20., kde cituje také „Historia Soc. Jesu in Borgia“ — Tamže v seznamu obrazů zázračných a navštěvovaných od poutníků pod č. V

***) Prameny: Protocollum domesticum Ord. SS. Trin. Zašov. ab ao 1725—1781. Rukopis v moravském zemském archivu. — Středovský: Rubinus Morav p. 14. — Dodatky faráře Zašovského, Josefa Odstrčila z r. 1886.

Zákoutí Zašovské od staletí hojně jest vyhledáváno od věřících, aby tam úctu vzdali P Marii a od ní milostí si vyprosili před Jejím obrazem. Víme z jistých okolností, že tam bývala dávno fara samostatná, v druhé polovici XVI. století, když mnozí katolíci odpadli od víry svých otců, potkáváme se v Zašové s pastory Po roce 1621 poměry zase k lepšímu se obrátily víra katolická nabyla půdy, fara však už nebyla znovuzřízena, nýbrž Zašová byla přifařena do Val. Meziříče a a později do Rožnova.

Kosteliček tehdy byl nepatrný, dřevěný, měl jen dva oltáře a majetku skoro žádného. R. 1672 nalezaly se v něm některé stříbrné dary, P. Marii za vyslyšené dary věnované, jako: tabulka na třech řetízkách, dvě korunky, zlatý řetízek, prsten a j. Hlavním pokladem — jenž arci všechno nahražoval — byl milostivý obraz P Marie. Ten lákal a vábil k sobě všechny ctitele Marianské z dalekého okolí.

O původu obrazu P. Marie Zašovské zaznamenal roku 1712 Středovský, spisovatel a farář v Pavlovicích u Přerova, v knize „Rubinus“ (na straně 14.) velmi zajímavou zprávu. Mluvě totiž o rodu bl. Jana Sarkandra, připomíná, že po matce světec ten pocházel ze šlechtického rodu Kornicův a že týž rod Kornicův dal malovati obraz P Marie Zašovské. Píšeť Středovský takto:

„Aniž tuto smíme mlčením pominouti, že staří „Kornicové, vojenského ducha mužové, vynikajícími „také byli ctiteli Marianskými. V kostele dědiny „Zašová zvané (který jest filiálkou kostela Rožnovského), nejblahoslavenější Panny Marie — syna

„Božího na paži nesoucí — obraz od nepa-
„mětných dob slyne zázraky, jak dostatečně
„dosvědčují přecetné různých lidí, i vyššími cír-
„kevními důstojnostmi, i krví věhlasnou se stkvou-
„cích, zavěšené u Divotvorkyně z vděčnosti záslibné
„dary, žádný však smrtelník k jeho původu pro-
„niknouti nemohl, aniž odkud by byl přišel? říci
„uměl, přese vši píli, s jakou častěji druhdy a
„také nyní od nového Rožnovského duchovního
„správce, pana Františka Karla Wagnera, Marian-
„ské úcty horlivého milovníka, po tom bylo pá-
„tráno. Nedávno náhodou zajisté přešťastnou na-
„vštívil jsem i já Mariánské pobožnosti sídlo, a
„prohlížeje bedlivěji Veliké Matky obraz, spatřil
„jsem muže šlechtického a do těžkého brnění odě-
„ného, na téměř prastarém obraze, po levém bl.
„Panny boku, an kleče se modlí a zároveň zpoz-
„roval jsem u nohou medlícího se obrněnce ma-
„ličký Kornicův znak rodinný. Čímž jsem nejenom
„byl poučen, že ten zázračný obraz od Korniců
„pochází: nýbrž i dostatečný podán důkaz, že oni
„byli přeušlechtilými Matky Boží ctiteli. A od té
„předků svých mateřských zbožnosti neodrodil se
„ctihodný Jan Sarkander · jak bude patrnó z násle-
„dujícího vypravování. —“

Nepatrný kostelíček nestačoval pro četné pout-
níky a také duchovním potřebám nemohlo býti
vždy jak náleží vyhovováno, protože v Zašové
kněz nebydlil a jen občas z Rožnova docházel.
I počal Valašsko-Meziříčského panství majitel, Karel
Jindřich hrabě Žerotín, stavěti okolo r. 1714 chrám
důstojný, přes 42 metrů dlouhý, asi 18 m. široký
a skoro 17 m. vysoký Přičiněním Rudolfa Magna

Podstatského, svobodného pána z Prusinovic odevzdán chrám řeholníkům. Rožnovu zůstala práva farní, řeholníci však skoro úplně duchovní správu vedli. Císař Karel VI. dne 11. listopadu 1724 povolil založení kláštera pod tou výminkou, že v Zašové smí pouze 13 řeholníků „moravské“ řeči znalých bydleti, že nebudou příspěvky (almužny) sbíratí, a že vyučovati mají lid v katechismu a základních pravdách víry

Řeholníci Zašovští patřili k Trinitářům čili k řádu nejsvětější Trojice na vykupování zajatých. Řád ten byl založen za papeže Innocence III. v čas křížáckých válek od Jana z Mathy. Účel jeho hlavní byl vykupování a osvobozování zajatých křesťanů z otroctví a okovů Saracenů. Šlechtný úmysl našel vřelého ohlasu skoro po celé Evropě ano později i v Americe, takže řád velice se rozšířil po Francii, Španělsku, Itálii a jiných zemích. Již r. 1200 podařilo se jim vykoupiti 186 křesťanů z otroctví v Marokku. V Evropě měli v 18. století 300 klášterů a během 437 let vykoupili 30.720 otroků. Třetinu příjmů dle řehole musili na to věnovati. Rozumí se, že řeholníci zabývali se též jinak užitečně a také z nich vyšlo mnoho učených mužů. Oblek jejich byl: bílé roucho s červenomodrým křížem na prsou.

Členové toho řádu tedy byli uvedeni do Zašové. Nový kostel byl vysvěcen*) a jim odevzdán a obraz P. Marie do něho co nejslavněji přenesen 15. července 1725 od kanovníka Olomouckého a

*) benedikován. — Konsekrován byl r. 1742 od knížete biskupa Olomouckého, hr. Liechtensteina.

probošta Brněnského, hraběte Torre-Vallesassina.**)

Na podzim téhož roku položen základní kámen kláštera a po třech letech, po něž bydleli řeholníci prozatím v jednom dvoře, byl hotov. Trvání kláštera pojištěno bylo od různých dobrodinců dostatečnými, ač ne hojnými dňchody.

Poměry poutního místa zavedením řeholníků utěšeně se zlepšovaly. Domáci protokol klášterní o tom praví „Od té doby den co den návštěva lidu u Divotvorné Bohorodičky takovým množstvím vzrůstala, že i jednotliví protivné strany stoupenci (kteří totiž byli proti zavedení řádu do Zašové) nabyli přesvědčení nad slunce jasnějšího, jak veliký mezi stavem místa toho a Marianské úcty dřívějším a nynějším jest rozdíl a jak veliká toho byla potřeba, aby tam byli ustanoveni řeholníci, dále jaká úleva faráři Rožnovskému a ubohým rolníkům vzešla, když každodenně služby Boží bývají konány, po všechny neděle a svátky kázání činěna, nevědomí v nauce křesťanské vyučování a svátosti bezpočetně jak zdravým tak nemocným od našich udílěny. Neboť od 25. července roku 1725 až do

*) Nemůžeme tuto nezmíniti se, že hrabě ten byl velehorlivým knězem. Domáci protokol kláštera Zašovského o něm praví, že byl „pán zbožností a ušlechtilostí světoznámý, „a v pracích duchovních na vinici Páně dělník neunavný, „kterému, ač byl kanovníkem a infulovaným proboštem, „největším bylo potěšením: kazatelný kázáními chvalořečnými i katechetickými naplňovati, chrámy slavnými službami Božími (v infuli) ozdobovati, je žehnáním Bohu posvěcovati, vězně a k smrti odsouzené osvobozovati, do „Marie Celly každoročně pěšky putovati.“ — V naší poutní knize čtenář se s ním na mnohých místech posvátných setkává jako s horlivcem pro slávu Boží.

konce prosince 1728 napočítáno bylo 61.390 osob obojího pohlaví, které svátostí pokání byly smířeny a Tělem Páně občerstveny; a jejich počet, jak patrně, rok co rok značně se zvyšuje.“

Za mnoho dobrého k díkům povinna jest právě tato krajina prostým, avšak příčinlivým a horlivým řeholníkům, kteří r. 1756 při 21.000 zl. kapitálů měli pouze 850 zl. ročních příjmů; přes to však r. 1784 klášter zrušen byl pod záminkou, že vykupováním křesťanských zajatců z tureckého otroctví mnoho peněz vyváží se za hranice říšské!

Zrušením kláštera nadešla potřeba zvláštní fary. Ta byla r. 1784 vskutku založena a někteří členové řádu při ní zůstali až do smrti. Duchovnímu dána za obydlí část kláštera; druhá část s velkou zahradou prodána soukromníku.

Kostel roku 1808 odvésti musel přes 70 liber stříbra, ponejvíce to votivních dáreků, tak že schudl a chudým zůstal.

Roku 1871 dne 1. června zastihlo Marianský kostel, jakož i vedle stojící faru hrozná neštěstí. K 11. hodině v noci vzňala se chaloupka daleko pod kostelem stojící; vítr rozmetl samohaše směrem ku kostelu a tak vyhořel kostel i s farou. Vše zničeno — i farní archiv. Pojištěno nebylo nic. Kostel pak zakryt cinkovým plechem, fara taškami; leč věže, druhdy velebně k nebi strmicí, zakryty prozatím pouze prostými příklopy, což zůstalo podnes. Nynější farář (od r. 1885) některé okrasy ve chrámě provedl a zanáší se chvalitebným úmyslem, že jej celý opraví i věže dostaví. Zdař Bůh!

* * *

Jak vypadá obraz milostný, již jsme částečně

seznali. P. Maria drží na rameni Ježíška. Po levé P. Marie straně kleče modlí se obrněný muž a u jeho nohou je vymalován znak Kornicův.

Bližší popis podán jest v domácím protokolu již uvedeném (a nyní v zemském archivu v Brně chovaném). P. Maria oděna jest v šat tří barev, právě barev to řeholního obleku Trinitářů. A obraz celkem má podobu kříže — odznaku to řeholníků. Nad těmi okolnostmi měli řeholníci nelícenou radost a považovali je za zvláštní znamení a řízení Boží, jak se to jeví z následujících slov v protokolu zapsaných: „Neméně to jest podivuhodně! „že divotvorný ten obraz třemi Trinitářského obleku „barvami jest vyznačen; neboť chtěl togou, t. j. „svrchním rouchem, červenati se, pláštěm se bělati „a vespod modrým malován býti barvivem. Nej- „větším však věštebním znamením jest, že dřevěná „tabule, na které uvedenými barvami přemilá Boho- „rodička jest vypořádána, na způsob kříže proti „všech malířů zvyku vyvedenou býti se jeví, jakoby „samovolně byla už před věky slíbila, že nakloněna „bude prsoum Trinitářův a od nich nošena.“

Obraz je jeden a čtvrt metru vysoký a 95 ctm. široký, jednoduše malovaný a zasazený do drahocenného rámce, který dal r 1726 František Antonín hrabě Rottál z měděného plechu zhotoviti. Obraz je podnes velmi dobře zachován.

* * *

Větší průvody poutnické docházejí každoročně z těchto míst: Z Palačova (rodiště † biskupa Lito- měřického, Vahaly) v neděli po Božím Těle; z Vít- kova (Wigstadt) ve Slezsku v neděli před sv. Petrem a Pavlem; z Rožnova velký průvod s kně-

zem o sv Petru a Pavlu, v den hlavní pouti, o Navštívení P Marie, dostavují se proceství z Valašské Meziříče velké s knězem, z Hutiska, Halenkova s knězem, z Nového Hrozenkova s knězem, z Horní Bečvy a Velkých Karlovic, dále z Krhové, Perné a Petřkovic; dne 15. srpna dochází velké proceství s knězem z Lešné, jakož i z dalekého Příboru, dne 8. září bývá tam průvod s knězem z Hodslavic u Nového Jičina. Mimo to docházejí po celé léto každou neděli jednotlivci z Valašské Meziříče, Nového Jičina, ze Štramberku a odjinud. — Poutníků přistupuje ročně ku stolu Páně 1000 až 1200.

Zápiskův o milostech a zázracích není; za to však jich důkazem jsou četné obrazy ze slibu darované, které v sakristii i kostele jsou zavěšeny.

R. 1836 zuřila v Zašovské farnosti cholera tou měrou, že od 17 září do 7 října zemřelo na ni v Zašové 52, v Stríteži 15 osob. Všudy srdcelomný nářek a pláč; ano i nejzarytější hříšníci k Bohu se vraceli. Usnešeno, že den 7. října bude dnem kajícím. Všichni farníci, vyjma nemocné, shromáždili se na konci dědiny u kříže, při okresní silnici z Meziříče do Rožnova vedoucí, a odtud v průvodu brali se do chrámu Páně. Hned na prahu svatyně padli všichni na kolena a plačíce a rukama lomíce lezli po kolenou ke hlavnímu oltáři, na němž postaven byl milostivý obraz P. Marie Zašovské, a kolem oltáře, prosíce Boha, aby hroznou metlu, cholera, od farnosti na přímluvu P. Marie odvrátiti ráčil. A hle! Božská všemohoucnost položila choleře meze, zemřelať téhož dne jen ještě jedna osoba, ostatních však 40 nemocných se uzdravilo.